

Ghid

Reflectarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în pregătirea și implementarea programelor și proiectelor cu finanțare nerambursabilă alocate României în perioada 2021-2027

Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD), în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului, reprezintă condiția favorizantă orizontală de interes pentru acest ghid.

Criteriul de îndeplinire a acestei condiții vizează existența unui cadru național pentru implementarea UNCRPD, care trebuie să includă:

1. Obiective cu ținte măsurabile, un mecanism de colectare și monitorizare a datelor;
  2. Măsuri care asigură faptul că politica, legislația și standardele în materie de accesibilitate se reflectă în mod corespunzător în pregătirea și implementarea programelor.
- 2a. Aranjamente de raportare către Comitetul de Monitorizare cu privire la cazurile de neconformitate a operațiunilor sprijinite prin fonduri cu CDPD și plângeri referitoare la fonduri depuse în conformitate cu aranjamentele stabilite în conformitate cu articolul 63 alin. (6) RDC.

! În atenția potențialilor beneficiari:

Recomandările din ghid sunt indicative și trebuie adaptate în strânsă legătură cu Ghidul Solicitantului și regulile aplicabile programului operațional prin care doriți să obțineți finanțare!

Cuprins

1.	Abrevieri	3
2.	Cuvânt introductiv	4
3.	Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități	6
4.	Cadrul strategic	8
	4.1. Cadrul strategic european și internațional	8
	4.2. Cadrul strategic național	12
5.	Obligativitatea respectării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în utilizarea fondurilor	15
6.	Programarea fondurilor 2021-2027	16
7.	Implementarea fondurilor 2021-2027	22
8.	Monitorizarea, examinarea plângerilor referitoare la fonduri, raportarea și evaluarea fondurilor 2021-2027	25
9.	Prevederi finale	32
Anexa 1	Textul Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități	
Anexa 2	Glosar de termeni	
Anexa 3	Legislație europeană aplicabilă persoanelor cu dizabilități	
Anexa 4	Legislație națională aplicabilă persoanelor cu dizabilități	
Anexa 5	Cadrul european	
Anexa 6	Obiective de politică	
Anexa 7	Dispoziții CDPD, Directiva privind accesibilitatea, L448/2006	
Anexa 8	Grila de verificare a accesibilității	
Anexa 5a	PO1_O Europă mai inteligentă	
Anexa 5b	PO 2_O Europă mai verde - Energie	
Anexa 5c	PO 2_O Europă mai verde - Mediu	
Anexa 5d	PO 2_O Europă mai verde - Mobilitate urbană	
Anexa 5e	PO 3_O Europă mai conectată - Broadband	
Anexa 5f	PO 3_O Europă mai conectată - Transporturi	
Anexa 5g	PO 4_O Europă mai socială - Educație	
Anexa 5h	PO 4_O Europă mai socială - Ocupare	
Anexa 5i	PO 4_O Europă mai socială - Sănătate	
Anexa 5j	PO 5_O Europă mai apropiată de cetățeni	

1. Abrevieri

AA	Autoritatea de Audit
ACP	Autoritatea pentru Certificare și Plată
AM	Autoritate de Management
ANDPDCA	Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții
AP	Acord de Parteneriat
CDFUE	Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene
CDI	Cercetare, dezvoltare, inovare
CNCD	Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării
FAM	Fondul pentru Azil și Migrație
FC	Fondul de Coeziune
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEAMAPA	Fondul European pentru Afaceri Maritime și Activități Pescărești și de Acvacultură
FSE+	Fondul Social European plus
FSI	Fondul pentru Securitate Internă
FTJ	Fondul pentru o Tranziție Justă
IGFV	Instrumentul pentru Gestionarea Frontierelor și Vize
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
OIM	Organizația Internațională a Muncii
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OP	Obiectiv de Politică
PN	Programe Naționale
PNFAM	Programul Național Fondul Azil și Migrație
PNFSI	Programul Național Fondul Securitate Internă
PNIGFV	Programul Național Instrumentul pentru Gestionarea Frontierelor și Vize
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică
POCIDIF	Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare
PCTE	Programe de cooperare teritorială europeană
POEO	Programul Operațional Educație și Ocupare
POIDS	Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială
PODD	Programul Operațional Dezvoltare Durabilă
PAP	Programul Acvacultură și Pescuit
POR	Programe Operaționale Regionale
POS	Programul Operațional Sănătate
POT	Programul Operațional Transport
POTJ	Programul Operațional pentru Tranziție Justă
RDC	Regulament privind Dispozițiile Comune
TIC	Tehnologia Informației și Comunicațiilor
TFUE	Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene

2. Cuvânt introductiv

Pentru perioada de programare 2021-2027, **Regulamentul nr. ...** introduce printre condițiile de utilizare a fondurilor, condiția favorizantă orizontală privind implementarea și aplicarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Prin aceasta, în utilizarea fondurilor, în toate etapele de programare, implementare, monitorizare și evaluare a programelor, se va urmări participarea și integrarea deplină și efectivă a persoanelor cu dizabilități în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți.

Prezentul ghid este destinat să faciliteze implementarea și aplicarea prevederilor Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD), respectiv, să reflecte politicile, legislația și standardele în materie de accesibilitate în pregătirea Acordului de Parteneriat dintre România și Uniunea Europeană și a Programelor Operaționale/Naționale finanțate din fonduri, precum și să încurajeze acțiuni și măsuri eficiente în elaborarea și implementarea proiectelor cu finanțare nerambursabilă.

Prezentul ghid urmărește să sprijine personalul din cadrul administrației publice centrale, respectiv din Ministerul Fondurilor Europene, ministerele de linie cu atribuții în gestionarea fondurilor europene, agenții și alte autorități publice, atât în etapa de programare cât și în cea de implementare, pentru exercițiul financiar 2021-2027, dar și potențialii beneficiari care solicită finanțare nerambursabilă din fondurile europene, în integrarea prevederilor CDPD în cadrul proiectelor lor, de la momentul pregătirii și până la finalizarea acestora.

Ce conține ghidul:

- principalele elemente ale cadrului legal european și național cu privire la problematica dizabilității și a drepturilor persoanelor cu dizabilități;
- îndrumări cu privire la elementele care trebuie avute în vedere în etapele de programare, implementare, monitorizare și soluționarea plângerilor referitoare la fonduri;
- domeniile în care proiectele propuse pentru finanțare, respectiv finanțate din fonduri, pot susține implementarea prevederilor CDPD.

Principii

Principiul egalității de drepturi implică faptul că nevoile fiecărui individ sunt de aceeași importanță, că acele nevoi trebuie să stea la baza planificării societăților și că toate resursele trebuie să fie utilizate în așa fel încât să se asigure că fiecare individ are oportunități egale de participare.

Persoanele cu dizabilități sunt membre ale societății și au dreptul să rămână în comunitățile lor locale. Aceștia ar trebui să primească sprijinul de care au nevoie în cadrul structurilor obișnuite de educație, sănătate, ocupare și servicii sociale.

Acceptând egalitatea deplină în drepturi a persoanelor cu dizabilități cu ceilalți membri ai societății, acestea ar trebui să aibă și obligații egale. Odată ce aceste drepturi se regăsesc în practică, societățile ar trebui să își ridice așteptările față de persoanele cu dizabilități, respectiv să asigure asistența persoanelor cu dizabilități pentru ca ele să își poată asuma întreaga responsabilitate ca membri ai societății.

Pe acest fond, tematica dizabilității reunește următoarele principii generale, așa cum sunt ele promovate în cadrul *Convenției*:

(a) Respectarea demnității inalienabile, a autonomiei individuale, inclusiv a libertății de a face propriile alegeri, și a independenței persoanelor se referă la valoarea pe care fiecare persoană, indiferent de deficiența/afectarea ei, o poate aduce în cadrul societății. Perspectiva

persoanelor cu dizabilități trebuie inclusă în experiența globală de viață. Principiul stă la baza procesului de identificare și eliminare a barierelor pentru a permite persoanelor cu limitări de activitate sau restricții de participare să-și exercite, conform consimțământului liber și informat, drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

(b) Nediscriminarea presupune luarea de măsuri pentru prevenirea, identificarea și sancționarea oricărei forme de discriminare, inclusiv a discriminării multiple la care pot fi supuși copiii, fetele și femeile sau persoanele vârstnice. Principiul conduce la necesitatea adoptării unor măsuri specifice care sunt necesare pentru a accelera sau a obține egalitatea de facto a persoanelor cu dizabilități.

(c) Participarea și integrarea deplină și efectivă în societate este condiționată de existența unui cadru social, economic, juridic, politic, cultural și de mediu care acționează ca factor facilitator și contribuie la exercitarea deplină a drepturilor. Participarea deplină și efectivă în societate presupune atât identificarea și eliminarea restricțiilor, cât și adoptarea unor măsuri active și eficiente pentru garantarea exercitării depline a drepturilor fundamentale. Participarea se referă, de asemenea, și la luarea de măsuri eficiente în scopul schimbării de atitudini și comportamente care pot duce la stigmatizare, marginalizare sau excludere a persoanelor cu diverse deficiențe/afectări. Persoanele cu dizabilități trebuie să fie informate, să aibă oportunități de participare activă și măsuri adecvate pentru revendicarea drepturilor lor. Principiul privind participarea și integrarea deplină și efectivă în societate este legat de conceptele: „design universal” și „adaptare rezonabilă”.

(d) Respectul pentru diversitate și acceptarea persoanelor cu dizabilități ca parte a diversității umane și a umanității presupune recunoașterea dizabilității ca dimensiune universală, inevitabilă, a diversității umane. De asemenea, acesta implică recunoașterea contribuțiilor valoroase, existente și de perspectivă, aduse de persoanele cu dizabilități la bunăstarea generală și a diversității comunităților din care fac parte. Persoanele cu dizabilități sunt titulare de drepturi. Societatea are obligația de a crea condițiile care să permită atât cunoașterea cât și recunoașterea nevoilor lor specifice pentru a le asigura participarea deplină și activă, fără discriminare.

(e) Egalitatea de șanse este rezultatul procesului de egalizare a șanselor prin care diferitele structuri din societate și de mediu, precum infrastructura, serviciile și informarea, care au devenit disponibile inclusiv persoanelor cu dizabilități. Principiul implică recunoașterea persoanelor cu dizabilități ca participanți cu drepturi egale în cadrul societății.

(f) Accesibilitatea este rezultatul procesului care presupune luarea în considerare, încă din faza de proiectare, în toate politicile, programele, serviciile, produsele și resursele din comunitate destinate persoanelor cu dizabilități, a aspectelor referitoare la cost, disponibilitate, adaptare, proximitate, pentru a preîntâmpina crearea de noi bariere, precum și identificarea și eliminarea barierelor existente care limitează accesul persoanelor cu dizabilități la toate domeniile vieții.

(g) Egalitatea între bărbați și femei se referă la necesitatea de a respecta și integra egalitatea de gen, în special pentru fetele și femeile cu dizabilități supuse discriminării multiple, în toate politicile și măsurile ce susțin deplina exercitare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, de către toate persoanele cu dizabilități.

(h) Respectul pentru capacitățile de evoluție ale copiilor cu dizabilități și respectul pentru dreptul copiilor cu dizabilități de a-și păstra propria identitate promovează încrederea în potențialul de dezvoltare și în autonomia copilului, concomitent cu identificarea și acoperirea diferitelor nevoi specifice care, progresiv, pot apărea la un moment în evoluția sa. Pe tot

parcursul evoluției lor, copiii cu dizabilități trebuie consultați și implicați în mod activ în procesele de luare a deciziilor referitoare la problemele privind persoanele cu dizabilități.

3. Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități

Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități reprezintă principalul instrument juridic internațional de luptă împotriva discriminării persoanelor cu dizabilități, constituind un pilon relevant și eficient pentru promovarea și protejarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în Uniunea Europeană. Prin prevederile sale, Convenția stipulează în mod clar că persoanele cu dizabilități au dreptul de a participa deplin în toate domeniile vieții.

Convenția reafirmă „universalitatea, indivizibilitatea, interdependența și inter-relaționarea tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și necesitatea ca persoanele cu dizabilități să li se garanteze dreptul de a beneficia pe deplin de acestea, fără discriminare” și recunoaște faptul că „dizabilitatea este un concept în evoluție ce rezultă din interacțiunea dintre persoanele cu deficiențe și barierele de atitudine și de mediu care împiedică participarea lor deplină și efectivă în societate în condiții de egalitate cu ceilalți”.

Convenția stabilește pentru statele membre obligația de a consulta îndeaproape și de a implica persoanele cu dizabilități și organizațiile care le reprezintă în dezvoltarea și implementarea legislației și în toate procesele de luare a deciziilor referitoare la problematica dizabilității, inclusiv în procesul de monitorizare a implementării Convenției.

Textul Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități poate fi consultat în Anexa 1 la prezentul Ghid.

Cadrul conceptual

Potrivit art. 3 din CDPD, principiile generale ale Convenției se referă la:

- a) respectarea demnității inalienabile, a autonomiei individuale, inclusiv a libertății de a face propriile alegeri și a independenței persoanelor;
- b) nediscriminarea;
- c) participarea și integrarea deplină și efectivă în societate;
- d) respectul pentru diversitate și acceptarea persoanelor cu dizabilități ca parte a diversității umane și a umanității;
- e) egalitatea de șanse;
- f) accesibilitatea;
- g) egalitatea între bărbați și femei;
- h) respectul pentru capacitățile de evoluție ale copiilor cu dizabilități și respectul pentru dreptul copiilor cu dizabilități de a-și păstra propria identitate.

În cuprinsul Convenției, accesibilitatea persoanelor cu dizabilități este redată atât ca principiu general (art.3), cât și ca domeniu de sine stătător (art.9), fiind singurul subiect din Convenție abordat pe două niveluri.

Participarea persoanelor cu dizabilități la viața publică este strâns legată de autonomia acestora care, la rândul său, trebuie analizată în legătură cu capacitatea juridică, accesibilitatea și mobilitatea personală precum și cu dreptul de a trăi independent.

„Accesibilitatea este o piatră de temelie pentru incluziune. Accesul la infrastructură, bunuri, servicii și informație este o precondiție pentru ca persoanele cu dizabilități să își poată exercita pe deplin drepturile și să participe în mod activ în cadrul comunității”.¹

Accesibilitatea spațiului public este esențială pentru exercitarea deplină a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale de către toate persoanele cu dizabilități, motiv pentru care CDPD abordează accesibilitatea atât ca principiu², obligație generală a statului³ de a se abține de la angajarea în orice act sau practică ce contravine CDPD și de a se asigura că autoritățile și instituțiile publice acționează în conformitate cu dispozițiile Convenției, cât și ca domeniu de intervenție, dedicându-i un întreg articol⁴ care prezintă măsurile adecvate ce trebuie luate de entități publice sau private, pentru a asigura acestor persoane accesul, în condiții de egalitate cu ceilalți, la mediul fizic, transport, informație și mijloace de comunicare, inclusiv la tehnologiile și sistemele informatice și de comunicații și la alte facilități și servicii deschise sau furnizate publicului, atât în zonele urbane, cât și în cele rurale.

Din această perspectivă, accesibilitatea apare ca un drept „hibrid”, ce cumulează elemente ale drepturilor civice fundamentale (din sfera non-discriminării) cu elemente ale drepturilor economice și sociale. Întrunind elemente din ambele categorii, accesibilitatea generează răspunderea statului atât *imediat*, prin împiedicarea oricărei acțiuni care nu este accesibilă persoanelor cu dizabilități, cât și în mod *progresiv*, prin îndepărtarea barierelor de acces la obiectele existente, facilitățile, bunurile și serviciile destinate sau deschise publicului, în mod treptat și sistematic, cu scopul realizării accesibilității depline.

Persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, intelectuale sau senzoriale, condiții medicale sau boli mintale. Aceste dizabilități, condiții sau boli pot fi permanente sau tranzitorii, aspecte care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți.

O listă a principalilor termeni în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități se regăsește în Anexa 2.

Obligații asumate de către părți, odată cu ratificarea Convenției:

În implementarea CDPD, statele vor asigura și vor promova exercitarea deplină a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului pentru toate persoanele cu dizabilități, fără niciun fel de discriminare pe criterii de dizabilitate, inclusiv prin:

- abținerea de la practici ce contravin CDPD;
- măsuri pentru eliminarea discriminării pe criterii de dizabilitate de către orice persoană, organizație sau întreprindere privată;
- inițierea sau promovarea cercetării și dezvoltării bunurilor, serviciilor, echipamentelor și facilităților concepute pe baza designului universal;
- încurajarea utilizării de noi tehnologii, inclusiv tehnologii informatice și de comunicații, dispozitive de suport pentru mobilitate, dispozitive și tehnologii de asistare, adecvate persoanelor cu dizabilități, acordând prioritate tehnologiilor cu prețuri accesibile;
- furnizarea de informații accesibile persoanelor cu dizabilități despre dispozitivele auxiliare pentru mobilitate, dispozitivele și tehnologiile de asistare, inclusiv noile tehnologii, precum și alte forme de asistență, servicii de suport și facilități;

¹ Viviane Reding, fost comisar european pentru justiție

² Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, art. 3 lit. f)

³ Ibidem, art. 4

⁴ Ibidem, art. 9

- susținerea formării, în domeniul drepturilor recunoscute de CDPD a profesioniștilor și a personalului care lucrează cu persoane cu dizabilități, în vederea îmbunătățirii furnizării asistenței și serviciilor.

Totodată, statele se vor consulta îndeaproape și vor implica în mod activ persoanele cu dizabilități, inclusiv copii cu dizabilități, prin organizațiile care îi reprezintă.

4. Cadrul strategic

Uniunea Europeană se întemeiază pe valori precum respectarea demnității umane, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept și respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților.

În contextul semestrului european, aspectele legate de drepturile fundamentale vor fi monitorizate și pot face obiectul unor recomandări specifice fiecărei țări. Domeniile vizate includ sistemele de justiție, dar și dizabilitățile, drepturile sociale și drepturile cetățenilor.

4.1 Cadrul strategic european și internațional

➤ **Tratatul de Funcționare a Uniunii Europene**

- *Art. 10 „În definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea caută să combată orice discriminare pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală”.*
- *Art. 19 (1) „Fără a aduce atingere celorlalte dispoziții din tratate și în limitele competențelor pe care acesta le conferă Uniunii, Consiliul, hotărând în unanimitate, în conformitate cu o procedură legislativă specială și cu aprobarea Parlamentului European, poate lua măsurile necesare în vederea combaterii oricărei discriminări bazate pe sex, rasă sau origine etnică, pe religie sau convingeri, pe handicap, vârstă sau orientare sexuală.”*

➤ **Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene**

Carta drepturilor fundamentale a UE este inovatoare sub numeroase aspecte, cu deosebire prin faptul că include dizabilitatea, vârsta și orientarea sexuală printre motivele pe baza cărora este interzisă discriminarea, consacrand accesul la documente, protecția datelor și buna administrare printre drepturile fundamentale pe care le afirmă.

- *Art. 21 Nediscriminarea: „Se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală.”*
- *Art. 26 Integrarea persoanelor cu handicap: „Uniunea recunoaște și respectă dreptul persoanelor cu handicap de a beneficia de măsuri care să le asigure autonomia, integrarea socială și profesională, precum și participarea la viața comunității.”*

➤ **Pilonul European al Drepturilor Sociale**

În cadrul Summit-ului social pentru creștere și locuri de muncă echitabile de la Goteborg, din 17 noiembrie 2017, Consiliul UE, Parlamentul European și Comisia Europeană au proclamat Pilonul European al Drepturilor Sociale (PEDS), destinat să promoveze o Europă socială pentru toți cetățenii europeni.

PEDS urmărește obținerea unor rezultate eficiente în plan social și se concentrează asupra ocupării forței de muncă, a aspectelor sociale și a adaptării modelului social european pentru

a face față provocărilor secolului 21. Implementarea PEDS se află în responsabilitatea guvernelor naționale, constituindu-se într-un potențial vehicul pentru implementarea Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Pilonul este menit să ofere drepturi noi și mai eficiente pentru cetățeni și are la bază 20 de principii și drepturi sociale esențiale, pentru a sprijini o piață a forței de muncă echitabilă și funcțională, structurate în trei categorii:

- Egalitatea de șanse și accesul la piața muncii⁵;
- Condiții de muncă echitabile⁶;
- Protecția socială și incluziunea socială⁷.

În vederea îndeplinirii obligațiilor UE de a acționa structurat pe domeniile specifice drepturilor persoanelor cu dizabilități, principiile esențiale cuprinse în Pilonul European al Drepturilor Sociale se corelează cu domeniile vizate de Convenție după cum urmează:

Domenii ale CDPD	Pilonul European al Drepturilor Sociale	
Egalitate	Principiul 2 Principiul 3 Principiul 17	Egalitatea de gen Egalitatea de șanse Incluziunea persoanelor cu dizabilități
Participare, mobilitate și liberă circulație	Principiul 8 Principiul 20 Principiul 17	Dialogul social și participarea lucrătorilor Accesul la servicii esențiale Incluziunea persoanelor cu dizabilități
Accesibilitate	Principiul 17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități
Ocupare și formare profesională	Principiul 3 Principiul 4 Principiul 5 Principiul 6 Principiul 7 Principiul 10 Principiul 17	Egalitatea de șanse Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă Locuri de muncă sigure și adaptabile Salarii Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor Incluziunea persoanelor cu dizabilități
Educație	Principiul 1 Principiul 11 Principiul 17	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii Incluziunea persoanelor cu dizabilități
Sărăcie și excluziune socială	Principiul 12 Principiul 14	Protecție socială Venit minim

⁵ educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții; egalitatea de gen; egalitatea de șanse; sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă

⁶ locuri de muncă sigure și adaptabile; salarii; condiții de angajare și protecția în caz de concediere; dialogul social și participarea lucrătorilor; echilibrul între viața profesională și cea personală; un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor

⁷ îngrijirea copilului și sprijin pentru copii; protecție socială; indemnizații de șomaj; venit minim; prestații de bătrânețe și pensii; asistență medicală; incluziunea persoanelor cu dizabilități; îngrijire pe termen lung; locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost; accesul la servicii esențiale.

	Principiul 15	Prestații de bătrânețe și pensii
	Principiul 16	Asistență medicală
	Principiul 17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități

➤ **Strategia europeană privind drepturile persoanelor cu dizabilități post-2020 (SDPD)**

Rezultatele preliminare ale evaluării implementării Strategiei europene pentru persoanele cu dizabilități 2010-2020 (SPD), pe cele 8 domenii de acțiune (educație și formare, sănătate, accesibilitate, ocupare, participare, egalitate, protecție socială, acțiuni externe) au arătat că într-un procent foarte mare, pe fiecare domeniu prioritar, acțiunile au fost implementate.

Totodată, din consultările publice realizate, la întrebarea „În ce măsură situația persoanelor cu dizabilități s-a îmbunătățit în ultimii 10 ani?”, răspunsurile primite (fie individuale, fie din partea unor organizații care activează în domeniu), au relevat faptul că în peste 56% din cazuri situația persoanelor cu dizabilități s-a îmbunătățit. Procesul de consultare a scos la iveală și faptul că în 52% din cazurile în care situația persoanelor cu dizabilități s-a îmbunătățit, acest lucru s-a datorat implementării Strategiei.

Analizând factorii care au influențat eficacitatea implementării SDPD, respectiv cei care au sprijinit progresul implementării acesteia (+) versus cei care au frânat-o (-), s-au obținut următoarele rezultate:

(+)	(-)
<ul style="list-style-type: none"> - Impactul politic și legislativ al Convenției (23%); - Lobby din partea grupurilor interesate și a organizațiilor neguvernamentale (20%); - Finanțarea UE (17%); - Acțiuni legislative europene (15%); - Activități de ridicare a gradului de conștientizare (13%). 	<ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea limitată de către factorii de decizie a problemelor legate de dizabilitate (28%); - Voință politică limitată (24%); - Insuficienta implicare în procesele decizionale a persoanelor cu dizabilități (22%); - Resurse umane și financiare limitate (21%); - Conștientizare limitată de către public (17%).

➤ **Strategia 2021-2027 vizează:**

(textul va fi elaborat pe baza Strategiei europene post-2020, după ce aceasta va fi adoptată - spre sfârșitul anului 2020)

Parlamentul European, prin Rezoluția 2019/2975(RSP)⁸ a Invitat Comisia Europeană să prezinte o strategie europeană pentru dizabilități post 2020, globală, ambițioasă, care să:

(a) includă domenii prioritare desemnate în mod clar, care acoperă toate dispozițiile CDPD și reflectă comentariile generale ale Comitetului CDPD, inclusiv definiții ale termenilor cheie, în special o definiție comună la nivelul UE a „dizabilității”, în toate domeniile politicii UE;

(b) conțină ținte ambițioase, clare și măsurabile, inclusiv o listă de acțiuni planificate, cu termene clare și resurse alocate în următoarele domenii: egalitate, participare, libera circulație și trai independent, accesibilitate, angajare și formare, educație și cultură, sărăcie

⁸ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2020-0123_EN.html

și excluderea socială, acțiunea externă, protecția împotriva violenței și a abuzurilor, integrarea dizabilității și creșterea conștientizării;

(c) conțină perioade de timp și termene de implementare stabilite;

(d) reflecte diversitatea persoanelor cu dizabilități și nevoile acestora, inclusiv prin acțiuni vizate;

(e) integreze drepturile tuturor persoanelor cu dizabilități în toate politicile și în toate domeniile;

(f) recunoască și să abordeze formele multiple și intersecționale de discriminare cu care se confruntă persoanele cu dizabilități;

(i) acorde o atenție specială celor cu dizabilități intelectuale și viitorului lor după moartea îngrijitorului lor;

(j) susțină un mecanism de monitorizare adecvat și suficient de resurse, cu repere și indicatori clare.

➤ **Agenda pentru dezvoltare durabilă 2030** a fost adoptată de toți liderii mondiali în anul 2015 și constituie un plan universal de acțiune în vederea eradicării sărăciei, protejării planetei și asigurării prosperității. Ea include 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) care se preconizează a fi atinse până în anul 2030, de către toate statele.

Din perspectiva persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, Agenda 2030 se angajează să ofere o șansă inclusiv persoanelor cu dizabilități. Agenda 2030 promovează respectarea universală a drepturilor omului, egalității și nediscriminării, persoanele cu dizabilități fiind incluse, în mod clar sau implicit, în următoarele ODD-uri:

Domenii ale CDPD	Obiectivele de dezvoltare durabilă	
Egalitate	Obiectivul 5 Obiectivul 10	Egalitate de gen Inegalități reduce
Participare, mobilitate și liberă circulație	Obiectivul 17 Obiectivul 16	Parteneriate pentru realizarea obiectivelor Pace, justiție și instituții eficiente
Accesibilitate	Obiectivul 11 Obiectivul 6 Obiectivul 7	Orașe și comunități durabile Apă curată și igienă Energie curată și la prețuri accesibile
Ocupare și formare profesională	Obiectivul 8	Muncă decentă și creștere economică
Educație	Obiectivul 4	Educație de calitate
Sărăcie și excluziune socială	Obiectivul 1 Obiectivul 3	Fără sărăcie Sănătate și bunăstare

O listă a actelor normative relevante la nivel european în domeniul persoanelor cu dizabilități se regăsește în Anexa 3 la prezentul Ghid.

O prezentare a cadrului instituțional al UE pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități se regăsește în Anexa 4.

Cadrul instituțional al UE pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități este prezentat în Anexa 5.

4.2 Cadrul strategic național

➤ **Legea nr. 448/2006** privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, exprimă în plan normativ ansamblul de măsuri prin care statul înțelege să asigure pentru persoanele cu dizabilități respectarea obligațiilor înscrise în **Constituție**, cele rezultate atât din art.1 alin.(3): „România este stat de drept, democratic și social [...]”, cât și din art. 50: „Persoanele cu handicap se bucură de protecție specială”. Statul asigură realizarea unei politici naționale de egalitate a șanselor, de prevenire și de tratament al handicapului, în vederea participării efective a persoanelor cu handicap în viața comunității [...].

➤ **Legea nr. 221/2010** pentru ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități are ca obiect al reglementării sale desemnarea și înființarea mecanismelor naționale prevăzute de art. 33 din Convenție. Prin Legea nr.221/2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, *mutatis mutandis*, Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopție (ANDPDCA) a fost desemnată drept autoritate centrală de coordonare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

➤ Conform prevederilor art.3 alin.(2) din **H.G. nr. 1002/2019**⁹, **Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții** (ANDPDCA), este mecanismul de coordonare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții este organizată și funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, și îndeplinește, printre altele, funcțiile *de reglementare* - cu elaborarea cadrului normativ necesar în vederea armonizării legislației din domeniile proprii de competență cu prevederile tratatelor și convențiilor internaționale la care România este parte și a îndeplinirii obligațiilor ce decurg din calitatea de stat membru al Uniunii Europene, și *de strategie*, prin care asigură fundamentarea, elaborarea, supunerea spre aprobare Guvernului a documentelor de politici publice, precum și aplicarea strategiilor și a programelor de reformă în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități, cu respectarea tratatelor internaționale la care România este parte. În scopul îndeplinirii prevederilor art. 33 alin. (1) din Convenție Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități are calitatea de Mecanism de coordonare privind implementarea Convenției.

Comitetul Interministerial pentru Asigurarea Implementării Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CIAIC), înființat sub coordonarea Autorității Naționale pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități copii și Adopții, are în componență reprezentanți ai autorităților și instituțiilor publice implicate în îndeplinirea obligațiilor prevăzute în Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

CIAIC este format din reprezentanți ai următoarelor ministere: Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Justiției, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul

---

⁹ privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții Autoritatea

Fondurilor Europene, Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor, Ministerul Tineretului și Sportului, Ministerul Culturii, Ministerul Cercetării și Inovării, ai altor instituții, inclusiv ai celor aflate în subordinea, coordonarea și sub autoritatea lor. În cadrul CIAIC, ministerele sunt reprezentate la nivel de secretar de stat și personal tehnic.

➤ În scopul implementării prevederilor art. 33 din CDPD alin. 2 și 3, prin **Legea nr. 8/2016** privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități¹⁰ au fost desemnate și înființate: **Consiliul de monitorizare a implementării CDPD, Mecanismul de coordonare a măsurilor pentru implementarea CDPD**, precum și **câte un punct de contact pentru implementarea CDPD în cadrul fiecăruia dintre următoarele ministere**: Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Justiției, Ministerul Sănătății, Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor și Ministerul Fondurilor Europene. Conform legii, Consiliul de monitorizare va supune acțiunii sale de monitorizare facilitățile de tip rezidențial publice sau private, destinate să servească persoanelor cu dizabilități, precum și spitalele/secțiile de psihiatrie.

Consiliul de monitorizare a fost înființat ca autoritate administrativă autonomă sub control parlamentar (Senat) pentru promovarea, protecția și monitorizarea implementării Convenției, a respectării drepturilor garantate prin CDPD persoanelor cu dizabilități și, în special, a monitorizării furnizării către acestea, potrivit legii, a serviciilor medicale și sociale.

În scopul consolidării statutului de independență și imparțialitate al Consiliului de monitorizare, prin Legea nr. 8/2016 este stabilită o implicare substanțială a societății civile în activitatea de monitorizare, așa cum se prevede la art. 33 alin. 3 din CDPD: în procesul de monitorizare a respectării drepturilor garantate de Convenție „societatea civilă, în special persoanele cu dizabilități și organizațiile care le reprezintă, vor fi implicate și vor participa pe deplin”. Consiliul de monitorizare a fost conceput ca suport organizațional și organism de coordonare a activităților de monitorizare, activități ce se pot constitui în servicii externalizate către experți independenți în domeniul drepturilor omului și al persoanelor cu dizabilități.

➤ Prin **H.G. nr. 1194/2001**, cu modificările și completările ulterioare, a fost înființat **Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD)**, ca autoritate de stat autonomă, sub control parlamentar.

CNCD este un garant al respectării și aplicării principiului nediscriminării, în conformitate cu legislația internă în vigoare și cu documentele internaționale la care România este parte, exercitând atribuții în următoarele domenii:

- prevenirea faptelor de discriminare prin realizarea de campanii de informare și conștientizare privind drepturile omului, efectele discriminării și principiul egalității, cursuri de formare, de informare, proiecte și programe la nivel local, regional și național, realizarea de studii, rapoarte etc.
- medierea faptelor de discriminare a părților implicate în cazul de discriminare, în prezența reprezentanților Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării.
- investigarea, constatarea, sancționarea și eliminarea faptelor de discriminare.
- monitorizarea cazurilor de discriminare în urma constatării unor cazuri de discriminare de către CNCD, prin supravegherea ulterioară a părților implicate.
- acordarea de asistență de specialitate victimelor discriminării prin explicarea legislației celor interesați de către consilierii juridici ai CNCD, prin îndrumarea asistată în ceea ce

---

¹⁰ publicată în Monitorul Oficial nr. 48 din 21 ianuarie 2016

privește activitatea de depunere a petiției și informații suplimentare ce decurg din această procedură.

➤ **Instituția Avocatul Poporului**, înființată prin Legea nr. 35/1007, cu modificările și completările ulterioare, este o autoritate publică autonomă și independentă față de orice altă autoritate publică ce are drept scop apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice în raporturile acestora cu autoritățile publice. Instituția Avocatului Poporului răspunde următoarelor domenii: drepturile omului, egalitate de șanse între bărbați și femei, culte religioase și minorități naționale; drepturile familiei, tinerilor, pensionarilor, persoanelor cu dizabilități; apărarea, protecția și promovarea drepturilor copilului; armată, justiție, poliție, penitenciare; proprietate, muncă, protecție socială, impozite și taxe; prevenirea torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante în locurile de detenție, prin Mecanismul Național de Prevenire.

Printre principalele atribuții ale Avocatului Poporului se numără:

- activitatea de soluționare a petițiilor;
- activitatea privind contenciosul constituțional;
- formularea de puncte de vedere, la cererea Curții Constituționale;
- sesizarea Curții Constituționale cu privire la neconstituționalitatea legilor, înainte de promulgarea acestora;
- sesizarea direct la Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a legilor și ordonanțelor;
- activitatea privind contenciosul administrativ: poate sesiza instanța de contencios administrativ, în condițiile legii contenciosului administrativ;
- prezentarea în fața celor două Camere ale Parlamentului de rapoarte, anual sau la cererea acestora; rapoartele pot conține recomandări privind modificarea legislației sau măsuri de altă natură pentru ocrotirea drepturilor și libertăților cetățenilor;
- prezintă rapoarte președinților celor două Camere ale Parlamentului sau, după caz, primului ministru, în cazurile în care constată, cu prilejul cercetărilor întreprinse, lacune în legislație sau cazuri grave de corupție ori de nerespectare a legilor țării;
- Avocatul Poporului poate fi consultat de inițiatorii proiectelor de legi și ordonanțe, care, prin conținutul reglementărilor, privesc drepturile și libertățile cetățenilor, prevăzute de Constituția României, de pactele și celelalte tratate internaționale privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte.

Se vor înlocui informațiile de mai jos cu cele din cadrul noii Strategii 2021-2027 În prezent, se implementează ultimele etape ale strategiei naționale **„O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități 2016-2020”**, iar la nivelul ANDPDCA¹¹ se lucrează la o nouă strategie națională pentru persoanele cu dizabilități 2021-2027 care să asigure implementarea CDPD, cu obiective/ținte specifice și indicatori măsurabili. Strategia va identifica zone cheie de intervenție și va propune cadrul unui mecanism de monitorizare a implementării Convenției. Va fi însoțită de un Plan operațional în care sunt precizați indicatorii de rezultat pentru obiectivele care sunt stabilite să fie implementate în perioada 2021-2027.

---

¹¹ Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții (ANPDCA) implementează proiectul *Consolidarea mecanismului de coordonare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități*, proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin POCA 2014-2020 și are ca scop consolidarea mecanismului de coordonare a implementării CDPD în România.

Obiectivele specifice ale proiectului sunt: elaborarea Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități, 2021-2027 și Dezvoltarea unui mecanism funcțional de monitorizare a implementării Strategiei 2021-2027 prin obținerea de dovezi privind modul în care drepturile persoanelor cu dizabilități sunt respectate.

Având în vedere problemele cu care se confruntă persoanele cu dizabilități în România, au fost identificate 8 domenii de intervenție cheie, care vizează: accesibilitatea și mobilitatea, protecția efectivă a drepturilor persoanelor cu dizabilități, ocuparea forței de muncă, protecția socială, viața independentă și integrarea în comunitate, educația, sănătatea și participarea politică și publică.

În ceea ce privește domeniul accesibilității, Strategia națională va evidenția elementele esențiale, menționate explicit în CDPD, necesare a fi îndeplinite pentru a asigura comunități accesibile persoanelor cu dizabilități. Accesibilitatea este un principiu fundamental al CDPD (art. 3, lit. f) și o condiție a exercitării pe deplin a drepturilor persoanelor cu dizabilități. În interpretarea articolului 9 din CDPD, persoanele cu dizabilități trebuie să aibă acces, în condiții de egalitate cu ceilalți, la:

- mediul fizic,
- transport,
- tehnologia informației și comunicare,
- facilități și servicii furnizate publicului.

5. Obligativitatea respectării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în utilizarea fondurilor

În cadrul perioadei de programare 2021-2027, statele membre trebuie să respecte obligațiile Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități și să asigure accesibilitatea în conformitate cu articolul 9 din Convenție și cu legislația Uniunii de armonizare a cerințelor de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor.

Prin **Regulamentul nr. ....** privind dispozițiile comune, condițiile favorizante vor continua abordarea condiționalităților ex-ante introduse pentru perioada de finanțare 2014-2020. Articolul 11 alin.(2) din RDC menționează faptul că fiecare stat membru evaluează dacă sunt îndeplinite condițiile favorizante legate de obiectivul specific selecționat și identifică, în fiecare program sau modificare a programului, condițiile favorizante îndeplinite, respectiv neîndeplinite. O condiție favorizantă se consideră îndeplinită atunci când sunt respectate toate criteriile aferente.

În situația în care Comisia Europeană nu este de acord cu autoevaluarea, aceasta informează statul membru cu privire la acest lucru și îi dă posibilitatea să-și prezinte observațiile în termen de o lună. **Cheltuielile aferente unor operațiuni legate de obiectivul specific nu pot fi incluse în cererile de plată până când Comisia nu a informat statul membru cu privire la îndeplinirea condiției favorizante.** Acest proces este unul continuu, statul membru având obligația de a se asigura de îndeplinirea și aplicarea condițiilor favorizante pe întreg parcursul perioadei de programare și de a informa Comisia în legătură cu orice modificare care are un impact asupra îndeplinirii condițiilor favorizante.

Dacă pe parcursul implementării unui program, Comisia consideră că o condiție favorizantă nu mai este îndeplinită, informează statul membru cu privire la acest lucru și îi dă posibilitatea să-și prezinte observațiile în termen de o lună. Atunci când Comisia concluzionează că neîndeplinirea condiției favorizante persistă, cheltuielile aferente obiectivului specific în cauză nu pot fi incluse în cererile de plată începând cu data la care Comisia informează statul membru cu privire la acest lucru.

Pentru perioada de programare 2021-2027, Anexa III la **Regulamentul nr....** privind dispozițiile comune stabilește printre condițiile favorizante orizontale obligația statelor membre să asigure implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile

persoanelor cu dizabilități, în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului. Implementarea CDPD are drept criteriu de îndeplinire existența unui cadru național pentru implementarea UNCRPD, care să includă:

1. Obiective cu ținte măsurabile și un mecanism de colectare și monitorizare a datelor;
  2. Măsuri care asigură faptul că politica, legislația și standardele în materie de accesibilitate se reflectă în mod corespunzător în pregătirea și implementarea programelor.
- 2a. Aranjamente de raportare către Comitetul de Monitorizare cu privire la cazurile de neconformitate a operațiunilor sprijinite prin fonduri cu CDPD și plângeri referitoare la fonduri depuse în conformitate cu aranjamentele stabilite în conformitate cu articolul 63 alin. (6) RDC.

Prin aceasta, Anexa III corespunde prevederilor CDPD, art. 4 alin. 1 lit.c) potrivit cărora statele părți se angajează să ia în considerare protecția și promovarea drepturilor omului pentru persoanele cu dizabilități în toate politicile și programele.

6. Programarea fondurilor 2021-2027

În etapa de programare, prezentul Ghid constituie un instrument de lucru pentru structurile implicate în elaborarea documentelor naționale de programare a finanțărilor din fonduri europene 2021-2027, respectiv Acordul de Parteneriat și programele operaționale.

În cadrul fiecărui program operațional, Tabelul 12 va cuprinde informații referitoare la prezentul Ghid, ca mijloc de asigurare a implementării CDPD.

Pentru exercițiul financiar 2021-2027 unul dintre principiile de bază este simplificarea, atât în ceea ce privește setul comun de norme aferent celor opt fonduri, cât și concentrarea resurselor în cadrul a cinci Obiective de Politică, fapt ce permite crearea de sinergii și flexibilitate între diferitele linii de acțiune din cadrul unui obiectiv dat, eliminând distincțiile artificiale dintre diferitele politici care contribuie la același obiectiv. Anexa 6 prezintă succint Obiectivele de politică, precum și principalele obiective ale celor opt fonduri.

Conform cadrului stabilit prin Acordul de Parteneriat și programele operaționale subsecvente, aplicarea și implementarea CDPD vor fi sistematic integrate în fiecare fază a programului, atât în managementul programului cât și în managementul proiectelor individuale, la nivelul beneficiarilor.

Programarea fondurilor pentru exercițiul financiar 2021-2027 va pune un accent sporit pe integrarea în societate a persoanelor cu dizabilități în condiții de egalitate cu restul cetățenilor și pe creșterea accesibilității persoanelor cu dizabilități, ca o condiție esențială pentru creșterea bunăstării, înțelegând că investițiile în accesibilitate reprezintă una dintre cele mai bune modalități de a contribui la prosperitatea tuturor.

În utilizarea fondurilor, ținând cont de obligația aplicării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, structurile responsabile cu gestionarea fondurilor vor asigura aplicarea legislației nediscriminatorii și vor avea în vedere asigurarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în ceea ce privește: accesul la mediul fizic; dreptul la viață independentă și integrare în comunitate; mobilitatea personală; accesul la informație într-un mod accesibil tuturor, indiferent de tipul de dizabilitate; dreptul la educație; dreptul de a beneficia de cea mai bună stare de sănătate; dreptul la abilitare și reabilitare, prin servicii care să permită persoanelor cu dizabilități să obțină și să își mențină maximum de autonomie, să își dezvolte pe deplin potențialul fizic, mintal, social și profesional și să realizeze o deplină integrare și

participare în toate aspectele vieții; dreptul de a munci în condiții de egalitate cu ceilalți; dreptul de a participa la viața culturală; asigurarea protecției și siguranței persoanelor cu dizabilități în situații de risc, inclusiv în situații de urgențe umanitare și dezastre naturale; acces la justiție, sport, mass-media etc.

Pentru a permite persoanelor cu dizabilități să trăiască independent și să participe pe deplin în toate aspectele vieții, acțiunile finanțate din fonduri vor asigura accesul persoanelor cu dizabilități, în mod egal cu ceilalți, la mediul fizic, la transport, la informații și comunicații, inclusiv informații și tehnologii și sisteme de comunicații, precum și la alte facilități și servicii deschise sau furnizate publicului, atât în mediul urban, cât și în mediul rural (art. 9 din CDPD). Aceste măsuri, care vor include identificarea și eliminarea obstacolelor și barierele în calea accesibilității se aplică, printre altele la:

(a) clădiri, drumuri, transport și alte facilități interioare și exterioare, inclusiv școli, locuințe, facilități medicale și locuri de muncă;

(b) Informații, comunicații și alte servicii, inclusiv servicii electronice și serviciile de urgență.

În conformitate cu Art.11 alin.2 din **Regulamentul nr...** privind dispozițiile comune, în pregătirea Acordului de Parteneriat și a programelor operaționale, precum și în situația modificării unui program, structurile responsabile cu programarea fondurilor se vor asigura că documentele programatice reflectă existența unui cadru național pentru implementarea CDPD și, implicit, politica, legislația și standardele în materie de accesibilitate.

Prezentul ghid reprezintă un instrument orientativ, ci nu exhaustiv, pentru structurile responsabile cu programarea fondurilor nerambursabile, care vor putea identifica pentru fiecare program sau la orice modificare a programului, elementele care susțin îndeplinirea condiției favorizante orizontale privind implementarea CDPD. În cazul în care condiția favorizantă nu este îndeplinită la momentul aprobării programului sau al modificării acestuia, structurile responsabile vor notifica Comisia Europeană de îndată ce consideră că respectiva condiție este îndeplinită oferind, totodată justificarea îndeplinirii acesteia.

În vederea îndeplinirii acestei condiții, structurile responsabile vor ține cont ca la nivelul programelor operaționale, în cadrul fiecărui obiectiv specific, să se realizeze acțiuni distincte în vederea implementării CDPD. Fiind o condiție prealabilă orizontală, implementarea CDPD va trebui să devină aplicabilă în mod automat atunci când obiectivele specifice sunt selectate pentru sprijin.

În contextul parteneriatului și al bunei guvernante pe mai multe niveluri, Art. 6 și Art. 34 din RDC fac referire la autoritățile publice, organizațiile societății civile și „*organismele care promovează incluziunea socială, drepturile fundamentale, drepturile persoanelor cu dizabilități, egalitatea de gen și nediscriminarea*”, ca parteneri care participă la pregătirea acordurilor de parteneriat, precum și pe tot parcursul pregătirii programelor operaționale. În acest sens, elaborarea programelor are în vedere consultări publice cu ministerele de linie, autorități publice, reprezentanți ai societății civile și ONG-uri care activează în domeniu.

În etapa de programare, structurile responsabile vor ține cont de dispozițiile actelor normative relevante în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități, menționate în Anexele nr. 3 și 4 la prezentul ghid, și ale oricăror reglementări specifice apărute pe parcursul implementării programelor operaționale, de la data publicării prezentului ghid.

În această etapă, structurile responsabile cu elaborarea Acordului de Parteneriat și a programelor operaționale vor face referire în fiecare program la dispozițiile aplicabile ale Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (Tabelul 12). Intervențiile finanțate din fonduri nerambursabile vor sprijini implementarea CDPD și niciun fond nu va

investi în acțiuni contrare Convenției (de ex. infrastructură și servicii inaccesibile sau operațiuni care conduc la noi bariere, la segregarea sau discriminarea persoanelor cu dizabilități). Acolo unde este posibil, se vor stabili ținte clare pentru combaterea segregării.

Intervențiile vor putea lua forma unor **acțiuni orizontale** prin care se va urmări obținerea în mod egal de beneficii pentru persoanele cu dizabilități și prevenirea oricărei forme de discriminare.

Între acestea se vor regăsi măsurile care permit o mai bună accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități, schimbări în atitudinea față de aceste persoane, acțiuni împotriva stigmatizării și discriminării, a stereotipurilor, prejudecăților, intoleranței și violenței împotriva persoanelor cu dizabilități, prin eforturi continue de educație, sensibilizare, campanii culturale, promovarea unei imagini pozitive a acestora, inclusiv acțiuni de cooperare interdisciplinară (consiliere profesională, formare, servicii psihosocio-medicale, continuarea/reîntoarcerea în educație, locuințe etc.) între profesioniști și multipli actori relevanți. Spre exemplificare, ar putea fi relevante o serie de măsuri, precum: promovarea accesului egal la activitățile desfășurate în cadrul proiectului și/sau la rezultatele proiectului, furnizarea de servicii care includ persoane cu dizabilități, campanii de informare în rândul profesioniștilor, încurajarea receptivității față de problemele persoanelor cu dizabilități, promovarea măsurilor care permit flexibilizarea timpului de muncă pentru persoanele cu dizabilități (part-time, job-sharing etc.), promovarea antreprenoriatului în rândul persoanelor cu dizabilități ș.a.

În același timp, se va putea oferi instruire tuturor actorilor relevanți implicați în asigurarea accesibilității persoanelor cu dizabilități, precum: autorități care emit autorizații de construcție, licențe de bandă largă și TIC, ingineri, designeri, arhitecți, constructori pe șantiere, planificatori urbani, autorități din domeniul transporturilor, furnizori de servicii, membri ai comunității academice, personal implicat în conceperea și producerea bunurilor și serviciilor, responsabili cu managementul proiectelor etc.

În domeniul cercetării, vor fi identificate obstacolele care afectează viața persoanelor cu dizabilități, se vor colecta și disemina date privind respectarea drepturilor/condițiile de viață ale persoanelor cu dizabilități, se vor realiza analize, sondaje etc. Cercetarea va putea include studii cu privire la cauzele, tipurile și frecvențele dizabilităților, disponibilitatea și eficacitatea programelor existente și necesitatea dezvoltării și evaluării serviciilor și măsurilor de sprijin.

Astfel de intervenții vor putea fi realizate în colaborare cu universități, institute de cercetare și alte instituții/structuri/organizații relevante în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități. În derularea acestor intervenții, se va facilita participarea persoanelor cu dizabilități la colectarea și cercetarea datelor. Pentru a conduce astfel de cercetări, beneficiarii vor încuraja în special recrutarea persoanelor calificate cu dizabilități.

Alături de acestea se vor regăsi **acțiuni specifice** dedicate persoanelor cu dizabilități și nevoilor lor în ceea ce privește asigurarea accesibilității, ca de ex.: cercetarea, dezvoltarea și utilizarea de noi tehnologii și dispozitive asistive, promovarea designului universal, accesibilizarea mediului fizic, asigurarea accesului la tehnologia informației și a comunicării, transport, educație, ocupare, formare profesională (inclusiv formarea specialiștilor în limbajul mimico-gestual), servicii sociale și medicale, reabilitare, cultură, activități recreative, alte servicii.

Cele două tipuri de intervenții, orizontale și specifice, se vor susține în mod complementar și sinergic, urmărindu-se astfel implementarea CDPD, la nivelul fiecărui obiectiv specific, în modalitățile optime permise de specificul obiectivelor.

Accesibilitatea este o condiție prealabilă pentru ca persoanele cu dizabilități să trăiască independent și să participe pe deplin și în mod egal în societate. Accesibilitatea va putea fi

privită nu numai în contextul egalității și nediscriminării, ci și ca o modalitate de a investi în societate și ca o parte integrantă a agendei de dezvoltare durabilă.

Fără acces la mediul fizic, la transport, la informații și comunicare, inclusiv informații și tehnologii și sisteme de comunicații, precum și la alte facilități și servicii deschise sau oferite publicului, persoanele cu dizabilități nu pot trăi o viață independentă (CDPD, art. 19).

În același timp, accesibilitatea trebuie asigurată tuturor persoanelor cu dizabilități, fără discriminare pe bază de rasă, sex, limbă, religie, opinie politică, origine socială sau națională, proprietate, statut social sau legal, statut prin naștere sau vârstă, statut de migrant, orientare sexuală ș.a. În ceea ce privește proiectarea, durabilitatea și adecvarea la vârstă a dispozitivelor și echipamentelor de asistență, accesibilitatea va lua în considerare cerințele speciale ale fetelor și băieților cu dizabilități. Femeile, persoanele aparținând minorităților etnice, migranții și alte categorii vulnerabile cu dizabilități pot suferi de pe urma discriminărilor multiple generate de intersecția dintre dizabilitate și respectivele vulnerabilități.

Alături de necesitatea conceperii, construcției și producerii de noi obiecte, infrastructuri, bunuri, produse și servicii și de obligația eliminării barierelor se află și obligația asigurării accesului la mediul fizic **existent**, la transportul, informația, mijloacele de comunicare și serviciile existente și disponibile publicului larg - pe baza **adaptării rezonabile** prin care pot fi satisfăcute nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități.

Intervențiile vor fi identificate în concordanță cu prioritățile stabilite prin Strategia Națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2027, prin strategiile de dezvoltare la nivel local și alte documentele strategice relevante.

Fondurile vor putea susține următoarele tipuri de acțiuni orientative:

a) Mediul fizic

Intervențiile din fonduri, atât în mediul urban, cât și rural, vor promova dreptul persoanelor cu dizabilități de a avea acces la orice spațiu sau serviciu destinat publicului în general, precum: locuințe, clădiri, școli, centre comerciale, baruri, restaurante, parcuri, facilități recreative, străzi și alte medii în aer liber. În cadrul operațiunilor susținute prin fonduri, se va urmări eliminarea obstacolelor tehnice și de mediu, cum ar fi: treptele la intrarea în clădiri, absența ascensoarelor în clădirile cu mai multe etaje și lipsa de informații în formate accesibile.

Accesibilitatea va fi asigurată pentru persoanele cu dizabilități și în ceea ce privește accesul la mediul fizic într-o serie de spații, cum ar fi: teatre, muzee, cinematografe, biblioteci, agenții de turism, hoteluri/pensiuni. În utilizarea fondurilor, autoritățile și agențiile de turism, hotelurile, organizațiile de voluntariat și alte persoane implicate în organizarea de activități recreative sau oportunități de călătorie se vor asigura că serviciile lor se adresează tuturor, luând în considerare nevoile speciale ale persoanelor cu dizabilități.

Infrastructurile sociale, adăposturile, serviciile de asistență și întreaga procedură vor fi accesibile pentru a oferi o protecție reală și eficientă împotriva violenței, abuzului și exploatarea persoanelor cu dizabilități, în special a femeilor și copiilor (CDPD, art. 16). Alte intervenții în sprijinul persoanelor cu dizabilități vor putea fi realizate în domeniul centrelor de consiliere, centrelor de recuperare/ reabilitare, cantinelor sociale ș.a.

Un acces efectiv la justiție poate fi realizat atunci când clădirile în care este aplicată legea, instituțiile și sistemul judiciar sunt accesibile fizic sau când serviciile, informațiile și comunicarea pe care acestea le furnizează sunt accesibile persoanelor cu dizabilități (CDPD, art. 13).

Pe cât posibil, se va asigura accesul în zone de patrimoniu natural și cultural, monumente și locuri de importanță culturală națională. În ceea ce privește accesul la spații/areale sportive și recreative, arene sportive, săli de gimnastică etc., intervențiile din fonduri vor putea sprijini personalul din programele de recreere și sport, proiectele de dezvoltare a metodelor de accesibilitate, precum și programele de participare, informare și instruire (CDPD, art. 30).

Alte facilități acoperite sau în aer liber vor putea cuprinde: centre culturale, religioase, politice ș.a.

b) Transport

Operațiunile finanțate din fonduri vor permite persoanelor cu dizabilități să se deplaseze cu ușurință pe străzi și să beneficieze de servicii de transport public accesibil (infrastructură rutieră prietenoasă cu persoanele cu dizabilități, mijloace de transport cu platformă joasă, echipamente pentru accesul persoanelor cu dizabilități etc.). Măsurile de accesibilizare se vor regăsi și în investițiile în transportul aerian, rutier, pe cale ferată, fluvial și maritim. Acțiunile de modernizare a transportului public în comun vor putea include sisteme de e-ticketing care vor permite facilitarea utilizării acestor servicii și de către persoanele cu mobilitate redusă.

Transportul accesibil către școli, universități și alte unități de învățământ va asigura dreptul la educație al persoanelor cu dizabilități (CDPD, art. 9 și art. 24).

De asemenea, va fi accesibilizat transportul către clădirile în care sunt furnizate serviciile de sănătate și protecție socială pentru ca persoanele cu dizabilități să poată călători spre locurile unde sunt furnizate aceste servicii (CDPD, art. 25).

Pe lângă accesibilitatea fizică la locul de muncă (centre de birouri, instituții publice ș.a.) și servicii de transport accesibile, persoanele cu dizabilități vor beneficia și de asistență pentru a-și exercita dreptul la muncă (CDPD, art. 27).

c) Tehnologia informației și comunicare (TIC)

Articolul 21 din CDPD prevede că statele părți „vor lua toate măsurile adecvate pentru a se asigura că persoanele cu dizabilități își pot exercita dreptul la libertatea de exprimare și opinie, inclusiv libertatea de a căuta, primi și transmite informații și idei în mod egal cu ceilalți și prin toate formele de comunicare la alegerea lor”.

Investițiile în noile tehnologii vor promova proiectarea, dezvoltarea, producția și distribuția de tehnologii și sisteme de informații și comunicații accesibile și se vor putea adresa: sistemelor de asistență ambientală pentru asistarea aparatului auditiv și tehnologiilor cu bucle de inducție, ascensoarelor pentru pasageri pre-echipate pentru a permite utilizarea de către persoanele cu dizabilități în timpul evacuărilor de urgență ale clădirilor etc.

Tehnologiile de acces vor viza: radio, televiziune, satelit, telefoane mobile, linii fixe, internet, calculatoare, hardware de rețea și software etc.

Încorporarea caracteristicilor accesibile TIC va fi urmărită încă din stadiile incipiente de design și producție. Totodată, se va urmări creșterea gradului de conștientizare a mediului de afaceri cu privire la necesitatea de a crește accesul la TIC pentru persoanele cu dizabilități.

Pentru a facilita comunicarea dintre persoanele surde și alte persoane, vor fi luate în considerare utilizarea limbajului semnelor în educația copiilor surzi, precum și nevoile persoanelor cu alte dizabilități de comunicare, atât în familiile, cât și în comunitățile lor.

Toate informațiile și comunicarea referitoare la furnizarea de asistență medicală va fi făcută accesibilă prin limbajul semnelor, Braille, formate electronice accesibile, script alternativ și augmentativ și modalități, mijloace și formate de comunicare alternative. Toate informațiile

referitoare la muncă, anunțurile de oferte de locuri de muncă, procesele de selecție și comunicarea la locul de muncă - parte din procesul de lucru -, trebuie să fie facilitate prin intermediul aceluiași mijloc accesibile.

d) Facilități și servicii

Deplasarea și orientarea în clădiri a persoanelor cu dizabilități va necesita asigurarea de semnalizări corespunzătoare în forme precum: Braille, forme ușor de citit și de înțeles, precum și a intermediarilor de tipul cititorilor și interpreților profesioniști în limbajul semnelor și a asistenței vii („câini ghid”). Din acest motiv, se va permite intrarea „câinilor ghid” în anumite clădiri sau spații deschise.

În domeniul sănătății și al protecției sociale (CDPD, art. 25), se va ține cont de dimensiunea de gen a accesibilității atunci când se oferă asistență medicală pentru femei și fete cu dizabilități, inclusiv în materie de reproducere, obstetrică și ginecologie. Persoanele cu dizabilități și, după caz, familiile și susținătorii acestora vor putea avea acces la informații complete despre diagnostic, drepturi, servicii și programe disponibile, în toate etapele. Astfel de informații vor fi prezentate în forme accesibile persoanelor cu dizabilități (Braille, servicii de bandă, formate ușor de citit, tipărire mare, informații audio, alte tehnologii alternative adecvate).

Acțiunile de prevenire a dizabilității pot include mai multe tipuri diferite de acțiuni, cum ar fi: asistența medicală primară, îngrijirea prenatală și postnatală, educația în nutriție, campaniile de imunizare împotriva bolilor transmisibile, măsurile de combatere a bolilor endemice, reglementările de siguranță etc.

În vederea aplicării dispozițiilor art. 27 din CDPD, privind dreptul persoanelor cu dizabilități la muncă, locurile de muncă susținute prin fonduri vor putea fi accesibilizate. Sprijinul prin fonduri se va putea realiza printr-o varietate de măsuri, cum ar fi: formare profesională, calificarea la locul de muncă, scheme de cote orientate prin stimulente, locuri de muncă rezervate sau desemnate, contracte exclusive sau drepturi prioritare de producție etc. Alte măsuri specifice adoptate pot fi: proiectarea și adaptarea locurilor de muncă și a spațiilor de lucru astfel încât să devină accesibile persoanelor cu diferite dizabilități, precum și sprijinirea utilizării noilor tehnologii, a dezvoltării și producerii de dispozitive de asistență, instrumente, echipamente și măsuri pentru facilitarea accesului la astfel de dispozitive și echipamente pentru persoanele cu dizabilități, care să le permită să obțină și să mențină un loc de muncă.

Toate drepturile sindicale și în domeniul muncii vor fi, de asemenea, făcute accesibile persoanelor cu dizabilități. În domeniul sănătății și securității în muncă, se vor putea propune operațiuni vizând îmbunătățirea mediului de muncă, programe de prevenire a accidentelor de muncă în diferite medii, adaptarea locurilor de muncă pentru a preveni dizabilitățile și bolile profesionale rezultate din poluarea mediului, măsuri de reabilitare a angajaților care au dobândit leziuni la locul de muncă etc.

Reabilitarea persoanelor cu dizabilități poate include măsuri pentru asigurarea și/sau restabilirea funcțiilor sau pentru a compensa pierderea sau absența unei funcții sau a unei limitări funcționale. Fără a implica îngrijiri medicale inițiale, acest proces include o gamă largă de măsuri și activități de la reabilitare de bază și generală la activități orientate spre obiective, ca de exemplu reabilitarea profesională.

Proiectele din domeniul educației în școlile obișnuite pot furniza interpreți și alte servicii de sprijin adecvate cursanților cu dizabilități. Vor putea fi oferite servicii de accesibilitate și asistență adecvate, concepute pentru a satisface nevoile persoanelor cu diferite dizabilități. Vor putea fi asigurate cerințele de accesibilitate pentru copiii foarte mici cu dizabilități și copiii preșcolari, o curricula flexibilă și adaptată diferitelor nevoi speciale. Comunitățile locale sunt

încurajate să utilizeze și să-și dezvolte propriile resurse pentru furnizarea, la nivel local, a educației pentru persoanele cu dizabilități.

Asigurarea accesului la educație și a educației continue a elevilor, inclusiv a celor cu dizabilități, fără discriminare și cu respectarea principiului egalității de șanse, printr-un sistem educațional incluziv la toate nivelurile, rămâne esențială, prin dezvoltarea capacităților autorităților, școlilor, profesorilor și tuturor furnizorilor de servicii de sprijin, pentru a utiliza oportunitățile instrumentelor de învățare digitală.

Proiectele ce implică mass-media, în special televiziunea, radioul și publicațiile, își vor accesibiliza serviciile și, de asemenea, vor adopta un rol activ în promovarea accesibilității și creșterea gradului de conștientizare a publicului cu privire la problematica persoanelor cu dizabilități.

În vederea exercitării de către persoanele cu dizabilități a dreptului de a participa la viața politică și publică și la administrarea afacerilor publice (CDPD, art. 29), fondurile vor putea asigura ca cei aleși în funcții publice să aibă șanse egale în îndeplinirea mandatului într-un mod deplin accesibil.

Persoanelor nevăzătoare sau cu alte tipuri de dizabilități vizuale li se va asigura accesul la servicii poștale, la ATM-uri și alte servicii bancare, prin stabilirea de standarde minime de accesibilitate în cadrul respectivelor unități.

În situații de risc, dezastre naturale ș.a, serviciile de urgență trebuie să fie accesibile persoanelor cu dizabilități pentru ca viața lor să poată fi salvată și bunăstarea lor protejată (CDPD, art. 11). Reducerea riscurilor legate de dezastre va urmări asigurarea accesibilizării și includerea acestora în eforturile de reconstrucție post-dezastru.

Întrucât proiectele finanțate prin cele 8 POR vor fi implementate la nivel regional și local, capacitatea autorităților locale responsabile, inclusiv din perspectiva informațiilor privind standardele de accesibilitate, va putea fi, de asemenea, consolidată.

În ceea ce privește achizițiile publice se va asigura că procedurile vor include cerințele de accesibilitate.

Va putea fi sprijinită cooperarea în domeniul standardizării și vor putea fi sprijinite organizațiile persoanelor cu dizabilități astfel încât să poată participa în procesele naționale de dezvoltare, implementare și monitorizare a accesibilității.

În cadrul cooperării internaționale se vor putea face analize asupra situației persoanelor cu dizabilități pentru a identifica obstacolele și barierele care trebuie eliminate, precum și acțiunile care pot fi realizate într-un mod eficient, continuu și sistematic. Cooperarea internațională va putea fi utilizată și pentru a încuraja schimbul de know-how și informații privind bune practici în asigurarea accesibilității, în moduri care pot îmbunătăți viața persoanelor cu dizabilități.

Anexele 5a la 5j, referitoare la corespondența între obiectivele specifice ale fondurilor, pe de o parte, și prevederile CDPD și ale celor mai importante acte normative europene și naționale, pe de altă parte, sunt un instrument de lucru util atât în etapa de programare, cât și de implementare a fondurilor europene, fără însă a se limita la acestea.

7. Implementarea fondurilor 2021-2027

Atenție! Accesibilitatea trebuie abordată în strânsă legătură cu conceptele de *adaptare rezonabilă* și *design universal*.

În asigurarea accesului la finanțare, la elaborarea ghidurilor generale și a ghidurilor specifice, a manualelor și eventualelor instrucțiuni, autoritățile de management și organismele intermediare vor ține cont de recomandările privind accesibilizarea, oferite prin prezentul Ghid, luând în considerare diferitele nevoi ale persoanelor cu dizabilități.

Pe parcursul implementării fondurilor, prin ghidurile generale și ghidurile specifice apelurilor de proiecte, autoritățile de management și organismele intermediare vor stabili criteriile de evaluare și selecție a proiectelor pentru programul operațional aflat în gestiune și vor ține cont în pregătirea apelurilor de proiecte de obligația respectării condiției favorizante orizontale cu privire la implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Criteriile și procedurile vor fi transparente și nediscriminatorii. La cererea acesteia, AM se vor consulta cu Comisia Europeană și vor lua în considerare observațiile sale înainte de prezentarea inițială a criteriilor de selecție către CM și înainte de orice modificare ulterioară a acestor criterii.

Respectarea prevederilor care vizează măsuri pentru persoanele cu dizabilități va avea un caracter obligatoriu pentru toți beneficiarii de proiecte, aceasta constituindu-se în condiție de eligibilitate. AM și OI se vor asigura că operațiunile selectate pentru a beneficia de sprijin sunt implementate în conformitate cu criteriile aplicabile programului operațional și cu regulile comunitare și naționale aplicabile pentru întreaga perioadă de implementare, implicit cu Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2027, asigurându-se că toate operațiunile cofinanțate sunt aliniate la cadrul de politică al Uniunii.

În procesul de selecție a proiectelor, se va verifica și se va asigura că toate proiectele respectă cerințele legale privind nediscriminarea, iar prin criteriile de selecție beneficiarii vor fi încurajați să adopte măsuri suplimentare față de cerințele minime legale.

În cadrul pachetului de documente anexă la Ghidul Solicitantului Condiții Specifice vor fi incluse în mod obligatoriu actele normative relevante în domeniul persoanelor cu dizabilități, standarde și orientări pentru asigurarea accesibilității în diferite domenii, pe care beneficiarii le vor respecta pe parcursul derulării contractului de finanțare (Strategia Națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2027, Strategia UE pentru persoanele cu dizabilități post-2020, Legea nr.221/2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, cu modificările și completările ulterioare, alte strategii și acte normative relevante). În funcție de specificul intervențiilor selectate și al tipurilor de beneficiari, documentele relevante în domeniul accesării fondurilor vor putea fi furnizate în formate accesibile persoanelor cu dizabilități.

În implementare, autoritățile de management și organismele intermediare se vor asigura că:

- cerințele de accesibilitate vor fi incluse în proiectarea și construcția mediului fizic de la începutul procesului de proiectare;
- în cadrul proiectelor, arhitecții, inginerii constructori și toți cei implicați profesional în proiectarea și construcția mediului fizic vor respecta cerințele cu privire la politica în domeniul promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități și la măsurile de realizare a accesibilității sau de adaptare rezonabilă.

Organizațiile persoanelor cu dizabilități vor fi consultate atunci când sunt elaborate ghidurile generale și specifice, iar documentele vor fi furnizate în formate accesibile persoanelor cu dizabilități.

În același timp, în scopul apropierii legislației din statele membre în ceea ce privește cerințele de accesibilitate aplicabile anumitor produse și servicii, în special prin eliminarea și prevenirea barierelor din calea liberei circulații a anumitor produse și servicii accesibile, bariere care decurg din cerințe de accesibilitate divergente ale statelor membre, la data de 17 aprilie 2019, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au adoptat Directiva (UE) 2019/882 privind cerințele de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor.

Potrivit art. 31 din Directiva (UE) 2019/882, referitor la transpunere, statele membre au obligația de a adopta și publica actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma directivei până la data de 28 iunie 2022 și de a aplica actele respective începând cu data de 28 iunie 2025. Prin derogare de la obligația aplicării legii de transpunere până la data de 28 iunie 2025, statele membre pot decide să aplice măsurile privind obligațiile prevăzute la articolul 4 alineatul (8) cel târziu de la data de 28 iunie 2027¹².

În conformitate cu principiul guvernanței pe mai multe niveluri, statele membre implică partenerii respectivi pe tot parcursul implementării programelor, inclusiv prin participarea la comitetele de monitorizare în conformitate cu Articolul 34 din RDC. În mod similar, Articolul 4 alin. (3) din CDPD prevede ca în dezvoltarea și implementarea legislației și a politicilor de implementare a Convenției, ca și în alte procese de luare a deciziilor referitoare la problemele privind persoanele cu dizabilități, statele să se consulte îndeaproape și să implice în mod activ persoanele cu dizabilități, inclusiv copiii cu dizabilități, prin organizațiile care îi reprezintă.

Astfel, persoanele cu dizabilități și organizațiile reprezentative ale acestora vor fi implicate pe tot parcursul procesului de implementare a fondurilor europene 2021-2027, în rețele parteneriale/ grupuri de lucru, inclusiv în consultări cu privire la elaborarea ghidurilor de implementare. Autoritățile de management vor constitui mecanisme parteneriale proprii pentru asigurarea îndeplinirii condiției favorizante privind implementarea CDPD și grupuri de lucru cărora le vor furniza informații, date privind implementarea și evoluția programului, date referitoare la indicatori și la obiectivele de etapă, evaluări etc. Prin intermediul acestor mecanisme, se vor identifica problemele specifice care trebuie soluționate, inclusiv din perspectiva implementării CDPD la nivel de obiectiv specific/sector/program, iar autoritățile de management se vor asigura că recomandările primite vor fi analizate în mod optim în scopul eficientizării implementării programelor.

Personalul AM și OI implicat în evaluarea tehnică și financiară va respecta prevederile procedurilor operaționale aprobate la nivelul AM, prin completarea tuturor formularelor necesare, inclusiv a checklist-urilor. Experții evaluatori vor aplica cererilor de finanțare grile de evaluare tehnică și financiară care conțin criteriile aprobate de Comitetul de Monitorizare și care vor fi făcute cunoscute solicitanților prin Ghidul Solicitantului Condiții Specifice aferent fiecărui apel.

În ceea ce privește sarcinile specifice care vor fi delegate către OI, organismele intermediare vor fi obligate să respecte condiția favorizantă privind implementarea CDPD. AM vor deține responsabilitatea finală cu privire la implementarea Convenției și, în acest scop, vor încheia acorduri de implementare cu OI, vor emite instrucțiuni pentru acestea, vor asigura coordonarea metodologică a activității lor și vor verifica îndeplinirea atribuțiilor delegate.

---

¹² Directiva (UE) 2019/882, Articolul 4 alin.(8): „Statele membre se asigură că preluarea de către cel mai adecvat PSAP (centru de preluare a apelurilor de urgență) a comunicațiilor de urgență efectuate către numărul european unic pentru apeluri de urgență 112 respectă cerințele de accesibilitate specifice prevăzute în secțiunea V din anexa I în modul cel mai potrivit cu organizarea națională a sistemelor de urgență.”

Pentru a asigura implementarea CDPD, la nivelul fiecărui program se va asigura un set de indicatori specifici vizând persoanele cu dizabilități. În selectarea proiectelor, un criteriu important va fi asigurarea accesibilității pentru persoanele cu dizabilități. Acolo unde este posibil, datele vor fi dezagregate pe criteriile de vârstă, gen și dizabilitate, astfel încât fiecare entitate care beneficiază de fonduri să poată raporta cu privire la modul în care a asigurat implementarea CDPD.

Totodată, se va ține cont de cerințele respectării dispozițiilor CDPD și, respectiv ale Directivei privind accesibilitatea începând cu data de 28 iunie 2025, așa cum sunt evidențiate în Anexa 7.

Grila de verificare a accesibilității este prezentată în Anexa 8.

Lista indicatorilor specifici respectării condiției favorizante privind implementarea și aplicarea CDPD este prezentată în Anexa 9 (urmează a fi elaborată n.r.).

AM și OI se vor asigura de existența capacității administrative pentru implementarea și aplicarea Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități în domeniul fondurilor, prin acțiuni precum:

- instruirea personalului prin mecanismul de training creat și implementat de MFE, crearea în cadrul AM și OI a unui post de consilier privind nediscriminarea și implementarea CDPD, participarea la mecanismul de monitorizare a aspectelor privind aplicarea acestei condiții favorizante orizontale în proiectele finanțate din fondurile Uniunii;
- transferul informațiilor, bunelor practici, abordărilor și metodelor către întreg personalul AM și OI, prin distribuirea și asigurarea accesului la materialele de informare și instruire.

Autoritățile de management, organismele intermediare, Comitetul pentru monitorizarea îndeplinirii condițiilor prealabile, Direcția Analiză și Programare și Direcția Cooperare Europeană și Internațională - prin Punctul de contact pentru implementarea CDPD -, din cadrul MFE, vor colabora cu ANDPDCA, Comitetul Interministerial pentru Asigurarea Implementării Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CIAIC), CNCD, Avocatul Poporului și toate ministerele și instituțiile relevante, pentru a identifica principalele direcții de acțiune în vederea implementării pe deplin a CDPD. Totodată, vor fi furnizate remedii eficiente acolo unde sunt identificate sincope în implementarea CDPD.

8. Monitorizarea, raportarea și evaluarea implementării Convenției în perioada 2021-2027

Monitorizarea

Respectarea condițiilor favorizante va fi monitorizată pe parcursul întregii perioade de programare. Principiul este consolidat prin faptul că nu vor putea fi declarate cheltuieli legate de obiective specifice până când nu este îndeplinită condiția favorizantă.

În România, cadrul pentru aplicarea și monitorizarea implementării CDPD respectă prevederile articolului 33 din CDPD care stabilește obligația implementării și monitorizării acesteia la nivel național.

Monitorizarea implementării Convenției se va realiza la mai multe niveluri (**secțiune în curs de elaborare cu ANDPDCA în cadrul proiectului cu Banca Mondială**):

I. ANDPDCA - autoritate de stat cu responsabilitate în coordonarea implementării CDPD, elaborarea Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2027 și monitorizarea implementării acesteia.

Comitetul interministerial pentru asigurarea implementării Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CIAIC) s-a constituit în vederea asigurării cadrului de colaborare între *mutatis mutandis* Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adoptiți, în calitate de autoritate de coordonare, punctele de contact definite prin Legea nr. 8/2016 privind înființarea Mecanismelor prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, cu modificările și completările ulterioare, autoritățile centrale și instituțiile cu responsabilități în vederea implementării efective a prevederilor CDPD și a îndeplinirii obligațiilor generale și specifice ale fiecărei autorități publice/instituții implicate.

În cadrul CIAIC, prin dialogul continuu între Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități și autoritățile publice/instituțiile cu responsabilități în implementarea CDPD, se va asigura contribuția directă a fiecărei structuri la realizarea scopului CDPD, acela de „a promova, proteja și asigura exercitarea deplină și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități”.

CIAIC se reunește ori de câte ori este necesar, la convocarea președintelui ANDPDCA, în calitate de Mecanism de coordonare. În cadrul întâlnirilor de lucru se va analiza cadrul legislativ existent; vor fi identificate măsurile aplicabile astfel încât să fie asigurată promovarea, protejarea și asigurarea exercitării depline și în condiții de egalitate a drepturilor persoanelor cu dizabilități, pe domenii sectoriale; vor fi identificate direcțiile strategice de acțiune în domeniu și sursele de finanțare; vor fi aduse contribuții la realizarea obiectivelor strategice sectoriale aferente perioadei de programare 2021-2027; vor fi stabilite mecanismele de monitorizare și responsabilități implicați în monitorizare din partea CIAIC.

II. Consiliul de monitorizare a implementării CDPD, constituit în baza Legii nr. 8/2016, va examina în mod regulat respectarea exercitării drepturilor persoanelor cu dizabilități în cadrul facilităților de tip rezidențial publice sau private, destinate să servească persoanelor cu dizabilități, precum și spitale/secții de psihiatrie (art. 2 alin.2), va face recomandări cu privire la respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități aflate în instituțiile menționate și va monitoriza implementarea acestora de către entitățile publice sau private care au atribuții în acest sens.

Totodată, Consiliul:

- facilitează implicarea și participarea pe deplin a societății civile, în special a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor care le reprezintă, la procesul de monitorizare pe care îl organizează;
- facilitează accesul, anunțat sau inopinat, al reprezentanților organizațiilor neguvernamentale prevăzute la art. 5 alin. (1) din Legea nr. 8/2016, în instituțiile prevăzute la art. 2 alin. (2), în scopul monitorizării respectării drepturilor lor, pentru a asigura persoanelor cu dizabilități o reprezentare independentă în fața unei instanțe sau în fața oricărui alt organism independent; organizațiile neguvernamentale menționate au calitate procesuală activă în apărarea drepturilor și intereselor legitime ale acestor persoane;
- colaborează, ori de câte ori este necesar, cu instituția Avocatul Poporului, ca autoritate națională desemnată pentru prevenirea torturii și tratamentelor inumane și degradante;
- colaborează, ori de câte ori este necesar, cu Punctele de contact, în scopul îndeplinirii de către acestea a rolului care le revine prin Convenție și Legea nr. 8/2016;
- elaborează un raport anual de activitate, care este avizat de Comisia pentru drepturile omului, culte și minorități a Senatului și aprobat de plenul acestuia.

Activitatea de monitorizare a instituțiilor prevăzute la art. 2 alin. (2) se realizează prin vizite de monitorizare și prin informarea în orice alt mod asupra respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități de către aceste instituții.

Vizitele de monitorizare se realizează de către echipe compuse din 3 membri, dintre care un inspector de monitorizare din cadrul Consiliului de monitorizare și câte 2 experți independenți, în calitate de colaboratori externi. Deciziile echipei se iau prin consens sau prin votul majorității membrilor. Experții independenți sunt selectați în urma unui anunț publicat pe pagina de internet a Consiliului de monitorizare, de către o comisie formată din președintele, vicepreședintele Consiliului de monitorizare și 3 inspectori de monitorizare din cadrul acestuia, aleși prin tragere la sorți. Experții independenți selectați au experiență în domeniul drepturilor omului și al drepturilor persoanelor cu dizabilități, iar în selectarea experților independenți se acordă atenție reprezentării echilibrate pe criterii de gen și participării persoanelor cu dizabilități.

În ceea ce privește **punctele de contact**, fiecare dintre acestea este responsabil cu implementarea CDPD la nivelul ministerului în cadrul căruia funcționează, având în acest scop printre atribuții formularea, împreună cu Mecanismul de coordonare, și înaintarea, spre adoptare, de politici publice și programe de implementare a Convenției în domeniul ce revine ministerului în cadrul căruia funcționează, prin consultarea îndeaproape și implicarea în mod activ a persoanelor cu dizabilități, inclusiv a copiilor cu dizabilități, prin organizațiile care îi reprezintă.

În cadrul MFE, funcționează **Compartimentul Punct de contact pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități**. Obiectivul principal al Punctului de contact îl constituie promovarea, protejarea și asigurarea exercitării depline și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului pentru toate persoanele cu dizabilități și promovarea respectului pentru demnitatea lor intrinsecă. Compartimentul este, printre altele, responsabil de integrarea aspectelor legate de drepturile persoanelor cu dizabilități în programele finanțate din fonduri, punerea în acord cu prevederile CDPD a cadrului legislativ, a politicilor, programelor și măsurilor din domeniul de competență al MFE, asigurarea consultării și implicării persoanelor cu dizabilități, prin organizațiile care le reprezintă, în procesul de integrare a prevederilor CDPD în domeniul de competență al MFE, verificarea transpunerii prevederilor CDPD în programele subsecvente Acordului de Parteneriat etc.

La solicitarea AM, compartimentul PC analizează și formulează, după caz, puncte de vedere asupra ghidurilor/ orientărilor/ metodologiilor aferente implementării programelor finanțate din fonduri, din perspectiva implementării CDPD. De asemenea, participă la reuniunile comitetelor de monitorizare ale programelor finanțate din fonduri, în calitate de membru sau observator, după caz.

III. Prin Decizia Prim-Ministrului nr. 226 din 27.04.2020 a fost înființat **Comitetul pentru monitorizarea îndeplinirii condițiilor prealabile**, cu rol consultativ, coordonat de Ministerul Fondurilor Europene. Comitetul, în cadrul căruia autoritățile și instituțiile publice sunt reprezentate la nivel de conducător sau de secretar de stat, are rolul de a analiza progresul în implementarea măsurilor asumate de autoritățile responsabile de îndeplinirea condițiilor prealabile, de a propune soluții de depășire a blocajelor identificate, asigurând, după caz, constituirea unor grupuri de lucru dedicate, de a monitoriza îndeplinirea condițiilor pe toată perioada de programare 2021-2027, precum și de a furniza informațiile solicitate de Comisia Europeană, după caz.

Din cadrul Comitetului, în calitate de membrii, fac parte: Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri, Ministerul Afacerilor Interne - Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății, Cancelaria Prim-

Ministrului, Secretariatul General al Guvernului, Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, Agenția Națională pentru Romi, Agenția Națională pentru Achiziții Publice, Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții, Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, Autoritatea pentru Digitalizarea României, autorități de management, Consiliul Concurenței, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est, Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est, Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Muntenia, Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia, Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Vest, Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru, Agenția pentru Dezvoltare Regională București-Ilfov.

La ședințele Comitetului pot participa, în calitate de invitați, reprezentanți ai autorităților publice centrale, respectiv ai structurilor aflate în subordinea sau coordonarea acestora.

În conformitate cu art. 3, Comitetul se reunește în ședințe de lucru la solicitarea Ministerului Fondurilor Europene sau a oricărui membru.

IV. Comitetele de monitorizare ale programelor (CM) vor examina implementarea programelor, progresele înregistrate în îndeplinirea obiectivelor acestora, orice probleme care influențează performanța programului și măsurile luate pentru a le remedia.

În conformitate cu Articolul 34 alin.(1) din RDC, statul membru stabilește componența comitetelor de monitorizare și asigură o reprezentare echilibrată a autorităților și organismelor intermediare relevante, a partenerilor economici și sociali și a organismelor relevante care reprezintă societatea civilă, inclusiv a organismelor responsabile de promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități.

În cadrul comitetelor de monitorizare, în conformitate cu Articolul 35 lit. h) din RDC, membrii acestora vor examina îndeplinirea condiției favorizante privind implementarea și aplicarea CDPD pe parcursul întregii perioade de programare. Totodată, conform art.35 alin.2 lit.a), comitetele de monitorizare vor aproba „metodologia și criteriile folosite pentru selectarea operațiunilor, inclusiv orice modificări ale acestora, după consultarea Comisiei”.

Comitetele de monitorizare se vor reuni cel puțin o dată pe an și vor examina toate chestiunile care afectează progresele făcute de program în atingerea obiectivelor sale (art.33 din RDC).

În cadrul comitetelor de monitorizare se vor regăsi în calitate de membri sau observatori, reprezentanții autorităților de management, ANDPDCA, CNCD, DCEI-Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități și ai altor structuri relevante din punct de vedere al implementării și aplicării CDPD.

La aprobarea metodologiei și a criteriilor de evaluare și selecție, membrii CM se vor asigura cu privire la îndeplinirea acestei condiții prealabile orizontale.

Din rațiuni de transparență, documentele rezultate în urma reuniunilor comitetelor de monitorizare vor fi puse la dispoziția publicului, inclusiv într-o formă accesibilă persoanelor cu dizabilități.

V. Ministerul Fondurilor Europene, Autoritățile de Management și Organismele Intermediare

Autoritățile de Management vor asigura monitorizarea implementării PO gestionate și a proiectelor finanțate în cadrul respectiveor PO și vor monitoriza îndeplinirea condiției privind implementarea CDPD. În acest scop, vor efectua verificări pentru a se asigura că rezultatele proiectului au fost livrate cu respectarea legislației aplicabile, a obiectivelor programului și a

condițiilor prevăzute în contractul de finanțare - implicit a condiției favorizante orizontale ce face obiectul prezentului Ghid.

Pe baza procedurilor specifice, autoritățile de management vor efectua verificări administrative cu privire la cererile de plată ale beneficiarilor și verificări la fața locului ale operațiunilor (RDC, art. 68, alin.2). În acest scop, se vor utiliza instrumente specifice precum: rapoarte de progres/monitorizare înaintate de beneficiari, efectuarea de vizite de verificare/monitorizare pe teren la beneficiarii contractelor de finanțare etc., prin care se va urmări inclusiv îndeplinirea condiției favorizante privind implementarea CDPD.

În vederea măsurării progresului și a efectelor acestora, autoritățile de management vor stabili indicatorii utilizați în monitorizarea și evaluarea programelor și a Acordului de Parteneriat. AM vor informa CM cu privire la activitățile și realizările legate de progresele înregistrate în punerea în aplicare a planului de evaluare, la rezultatele evaluărilor, precum și asupra modalităților propuse pentru implementarea acestora.

În scopul certificării cheltuielilor cuprinse în aplicațiile de plată care se transmit Comisiei Europene, Autoritatea de Certificare și Plată va putea efectua, de asemenea, misiuni de verificare la fața locului la nivelul agențiilor de implementare, autorităților de management, organismelor intermediare și, după caz, la beneficiari.

În ceea ce privește recomandările formulate de organismele de control/audit europene și naționale, AM vor urmări soluționarea acestora și vor asigura implementarea planurilor de acțiune pentru remedierea deficiențelor identificate, colaborând în acest scop cu structura de audit public intern și alte structuri relevante, din cadrul MFE.

Pe parcursul perioadei de programare, evaluarea se va realiza atât la nivelul funcțional al AM, prin unitățile de evaluare din cadrul fiecărei autorități, cât și la un nivel mai general, în cadrul Direcției Generale Coordonare Sistem și Monitorizare și al Direcția Cooperare Europeană și Internațională - Punctul de contact pentru implementarea CDPD. La acest din urmă nivel, mai general, se vor putea realiza evaluări pe teme transversale, se va sprijini și dezvolta capacitatea operațională a unităților de evaluare din cadrul AM, se vor realiza activități generale de asigurare a calității evaluărilor, schimb de informații actualizate (legislative, operaționale etc.), analize și propuneri privind îmbunătățirea implementării CDPD ș.a.

Raportarea

(secțiune în curs de elaborare cu ANDPDCA în cadrul proiectului cu Banca Mondială)

În cadrul acestui proces, se va realiza o informare coerentă care va include reuniuni de analiză a progreselor și rapoarte de progres cu privire la indicatorii fizici și financiari. Aceste rapoarte vor furniza informații privind rezultatele obținute față de indicatorii și țintele stabilite la nivelul fiecărui PO, inclusiv în ceea ce privește implementarea CDPD.

RDC aduce noi cerințe în dezvoltarea sistemului de colectare de date și schimb electronic de date între beneficiari și autoritățile de management, precum și între diferitele autorități ale sistemului de management și control.

Perioada de programare 2021-2027 dezvoltă schimbul electronic de date și extinde suplimentar anumite aspecte ale colectării de date privind operațiunile și beneficiarii. Acestea vor fi publicate în format electronic pe o pagină internet dedicată, gestionată de autoritățile de management.

Toate datele necesare pentru monitorizarea progreselor înregistrate în implementare, inclusiv rezultatele și performanța programelor, vor fi transmise Comisiei Europene pe cale electronică, la fiecare două luni.

Prin crearea sistemului informatic centralizat de date (**denumirea noului sistem**), vor fi generate tabele de indicatori care vor oferi o imagine asupra progresului intervențiilor. Acolo unde este posibil, indicatorii vor fi defalcați pe diferite criterii (teritorial, gen, grupuri țintă etc.). Informațiile vor fi disponibile celor interesați aproape în timp real, atât pentru structurile definite prin lege ca având atribuții de monitorizare a implementării CDPD (MFE, AM, OI, ANDPDCA, Comitetul pentru monitorizarea îndeplinirii condițiilor prealabile, comitetele de monitorizare a programelor), cât și pentru reprezentanții societății civile, care vor putea avea acces la datele referitoare la implementarea CDPD.

Evaluarea fondurilor 2021-2027

Potrivit Articolului 39 alin.(1) din RDC, autoritățile de management vor efectua evaluări ale programului din perspectiva eficacității, a eficienței, a relevanței, a coerenței și a valorii adăugate a UE, cu scopul de a îmbunătăți calitatea elaborării și a implementării programelor. În plus, autoritatea de management va efectua, până la 30 iunie 2029, o evaluare pentru fiecare program, pentru a evalua impactul acestuia, inclusiv din perspectiva implementării și aplicării CDPD.

Evaluările vor examina efectele programelor operaționale pe teren, pe baza indicatorilor și a țintelor programelor și a unei analize detaliate. În cadrul evaluărilor, vor fi diseminate atât bazele, cât și rezultatele acestora. Evaluările vor include lecțiile învățate, problemele și modalitățile de îmbunătățire în continuare a acțiunilor și impactul acestora.

Pentru programele sprijinite prin FEDR, FSE+ și Fondul de Coeziune, statul membru furnizează Comisiei, cel târziu cu o lună înainte de reuniunea anuală de reexaminare, informațiile cu privire la elementele enumerate la Art.35 alin.(1) lit.(h) din RDC referitoare la îndeplinirea condițiilor favorizante și aplicarea acestora pe parcursul întregii perioade de programare. (Art. 36, RDC)

Informații cu privire la implementarea CDPD la nivelul fiecărui PO vor fi transmise în avans membrilor CM și vor fi prezentate în cadrul reuniunii comitetului de monitorizare de către reprezentanții respectivelor autorități de management.

Concluziile reuniunii anuale de reexaminare se vor consemna într-un proces-verbal, iar în situația unor probleme referitoare la implementarea și aplicarea CDPD, identificate de către Comisia Europeană (CE), autoritățile de management împreună cu organismele intermediare vor lua toate măsurile necesare pentru remedierea acestora, cu informarea CE în termen de trei luni în legătură cu aspectele menționate.

Statisticile care generează indicatorii de context vor putea fi suplimentate cu anchete, studii sau alte tehnici de colectare și interpretare a datelor. Nevoile specifice de informații complementare și activitățile planificate corespondente vor fi incluse în Planurile de evaluare ale PO.

Examinarea plângerilor referitoare la fonduri

(secțiune în curs de elaborare cu ANDPDCA în cadrul proiectului cu Banca Mondială)

În conformitate cu art. 63 alin. 6 din RDC, cazurile de neconformitate în raport cu implementarea CDPD și plângerile aplicanților pentru finanțare și ale beneficiarilor, cu privire la litigii cu părți terțe privind implementarea programului sau a operațiunilor aferente, vor fi înaintate atât în atenția autorităților naționale, autonome și independente însărcinate cu protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități, cât și în atenția Comisiei Europene.

În scopul identificării și raportării neregulilor și situațiilor de nerespectare a implementării condiției favorizante orizontale privind implementarea CDPD, structurile cu competențe în

gestionarea fondurilor au obligația verificării sesizărilor provenite din interiorul și din exteriorul autorității. Ofițerul de nereguli dar și întregul personal de la nivelul AM și OI vor participa la prevenirea și detectarea cazurilor de neconformitate cu această condiție favorizantă orizontală. Sursele sesizărilor privind cazurile de neconformitate în raport cu implementarea CDPD pot fi: verificări efectuate la nivelul OI/OIR/AM, note/rapoarte de control ale structurilor de control interne, rapoarte de audit intern, acte de control/audit întocmite de reprezentanții Uniunii Europene, rapoarte de audit emise de Autoritatea de Audit/ structurile de audit extern, rapoarte de verificare la fata locului emise de Autoritatea de Certificare și Plata ș.a.

În conformitate cu dispozițiile CDPD, art. 4 alin. 1, lit.b), în cazul plângerilor de natură legislativă, ANDPDCA împreună cu punctele de contact constituite în baza Legii nr. 8/2016, precum și cu reprezentanții altor ministere și instituții, după caz, vor întreprinde măsurile necesare în vederea modificării sau eliminării unor prevederi legislative contrare drepturilor persoanelor cu dizabilități. De asemenea, vor fi analizate și întreprinse toate acțiunile necesare în ceea ce privește eliminarea oricăror reglementări sau practici care constituie acte de discriminare împotriva persoanelor cu dizabilități.

AM va asigura monitorizarea neregulilor și raportarea către Comitetul de monitorizare a programului a cazurilor de neconformitate a operațiunilor sprijinite de fonduri în manieră similară celei din perioada de programare 2014-2020.

În cadrul reuniunilor CM, autoritățile de management vor prezenta numărul de plângeri înregistrate cu privire la neconformitatea operațiunilor cu prevederile CDPD, ce acțiuni s-au întreprins și ce măsuri vor fi luate pentru evitarea producerii lor în viitor, cum ar fi: accesibilizarea formatelor în care sunt oferite informații despre finanțare (anunțuri, ghiduri, instrucțiuni etc.), modificarea și completarea criteriilor de eligibilitate a proiectelor privind accesibilitatea, eliminarea prevederilor ce împiedică ori limitează accesul persoanelor cu dizabilități la fonduri etc.

Pagina internet dedicată schimbului electronic de date între beneficiari și autoritățile de management, gestionată de AM, va cuprinde, de asemenea, informații privind cazurile de neaplicare a CDPD și plângerile ce se încadrează în sfera de acțiune a programelor operaționale.

Orice persoană care se consideră discriminată se poate adresa CNCD cu o petiție, în termen de cel mult 1 an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care putea să ia cunoștință de săvârșirea ei. CNCD poate decide monitorizarea cazurilor de discriminare, prin supravegherea ulterioară a părților implicate. Organizațiile neguvernamentale în domeniul drepturilor cu dizabilități vor avea acces la informații și vor putea monitoriza, de asemenea, evoluțiile în soluționarea plângerilor.

Totodată, Instituției Avocatul Poporului i se poate adresa orice persoană fizică ce consideră că i-au fost încălcate drepturile și libertățile, prin acte sau fapte administrative ale autorităților publice. Modalitățile de lucru în vederea soluționării petițiilor includ anchete, recomandări, rapoarte speciale, audiențe și linii telefonice tip dispecerat (atât la sediul instituției Avocatul Poporului, cât și la nivelul celor 14 birouri teritoriale, este asigurat serviciul de dispecerat - telefon la sediul central: 021.312.71.34, <http://www.avp.ro/linkuri/birouriteritoriale.pdf>).

9. Prevederi finale

În funcție de evoluțiile viitoare în implementarea programelor, precum și în organizarea și funcționarea cadrului național legal și instituțional din domeniul implementării CDPD, prezentul Ghid poate fi supus unor modificări și/sau completări, cu participarea și consultarea tuturor părților interesate.

În același timp, pe parcursul perioadei de implementare, Ghidul va putea fi îmbunătățit pe baza sugestiilor și a valorii adăugate pe care le pot aduce schimbul de bune practici la nivel european, învățarea reciprocă, recenzii față-în-față etc.